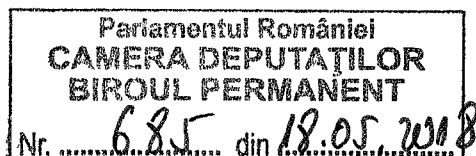

Parlamentul României

Camera Deputaților

DEPARTAMENT LEGISLATIV

NOTĂ

referitoare la Decizia Curții Constituționale nr. 102/2018 privind excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art.505 alin.(2) din Codul de procedură penală, precum și a sintagmei „care nu a împlinit 16 ani” din cuprinsul dispozițiilor art.505 alin.(1) din Codul de procedură penală

Către: Biroul permanent al Camerei Deputaților

De la: Secretarul general al Camerei Deputaților

Vă informăm că prin Decizia nr. 102 din 6 martie 2018, definitivă și general obligatorie, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 400 din data de 10 mai 2018, Curtea Constituțională, a admis excepția de neconstituționalitate ridicată în Dosarul nr.22.750/245/2016/a1 al Judecătoriei Iași — Secția penală și a constatat că dispozițiile art.505 alin.(2) din Codul de procedură penală, precum și sintagma „care nu a împlinit 16 ani” din cuprinsul art.505 alin.(1) din Codul de procedură sunt neconstituționale.

Potrivit prevederilor art.147 alin.(1) din Constituția României, republicată, dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare, precum și cele din regulamente, constatate ca fiind neconstituționale își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. Pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept.

Potrivit art. 136 alin.(2) din Regulamentul Camerei Deputaților, procedura de reexaminare a legii urmează să fie declanșată de Senat, în calitate de primă Cameră sesizată.

Cu această decizie urmează să fie sesizată Comisia juridică, de disciplină și imunități.

Anexăm alăturat, Decizia Curții Constituționale nr.102/2018.

SECRETAR GENERAL

Silvia-Claudia MIHALCEA

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIA Nr. 102

din 6 martie 2018

referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 505 alin. (2) din Codul de procedură penală, precum și a sintagmei „care nu a împlinit 16 ani” din cuprinsul dispozițiilor art. 505 alin. (1) din Codul de procedură penală

Valer Dorneanu	— președinte
Marian Enache	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător
Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Livia Doina Stanciu	— judecător
Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Varga Attila	— judecător
Afrodita Laura Tutunaru	— magistrat-asistent

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 505 alin. (2) din Codul de procedură penală, excepție ridicată de Marius-Iulian Druțu în Dosarul nr. 22.750/245/2016/a1 al Judecătoriei Iași — Secția penală și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 2.805D/2016.

2. Dezbaterile au avut loc în ședința publică din data de 22 februarie 2018, cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Cosmin Grancea, și au fost consemnate în încheierea de ședință de la acea dată, ocazie cu care Curtea, având în vedere cererea de întrerupere a deliberărilor pentru o mai bună studiere a problemelor ce formează obiectul cauzei, în temeiul art. 57 și art. 58 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, a dispus amânarea pronunțării pentru data de 6 martie 2018, dată la care a pronunțat prezenta decizie.

CURTEA

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

3. Prin Încheierea din 26 octombrie 2016, pronunțată în Dosarul nr. 22.750/245/2016/a1, **Judecătoria Iași — Secția penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 505 alin. (2) din Codul de procedură penală**, excepție ridicată de Marius-Iulian Druțu într-o cauză penală aflată în procedura camerei preliminare.

4. În motivarea excepției de neconstituționalitate s-a susținut că prevederile legale menționate încalcă dispozițiile constituționale referitoare la accesul liber la justiție și la dreptul la apărare, deoarece există situații în care persoanele prevăzute în art. 505 din Codul de procedură penală dobândesc calitatea de parte responsabilă civilmente, adică persoane care, potrivit legii civile, au obligația legală sau convențională de a repara în întregime sau în parte, singure sau în solidar, prejudiciul cauzat prin infracțiune și care sunt chemate să răspundă în proces. S-a mai susținut că, „deși nu se identifică, din reglementarea obligațiilor care îi incumbă părții responsabile civilmente, reiese că aceasta împreună cu inculpatul formează un grup procesual

obligat la repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune. Astfel, partea responsabilă civilmente are interesul înlăturării condițiilor care ar atrage răspunderea sa civilă”.

5. De asemenea, atât timp cât în faza de judecată citarea părinților minorului sau a persoanei în îngrijirea căreia se află acesta este obligatorie, aceste persoane având dreptul să dea lămuriri, să formuleze cereri și propuneri, întregul proces penal trebuie să fie guvernat de aceleași reguli, urmărirea penală fiind o componentă a acestuia.

6. Totodată, necesitatea citării persoanelor prevăzute în art. 505 din Codul de procedură penală se impune cu atât mai mult cu cât, potrivit art. 478 alin. (6) din Codul de procedură penală, inculpații minori pot încheia acorduri de recunoaștere a vinovăției, cu încuviințarea reprezentantului lor legal.

7. În susținerea criticilor sale, autorul excepției face trimitere și la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, care a statuat că minorul nu trebuie tratat ca un major și că dreptul la un proces echitabil este respectat prin prezența unui minor delincvent la audiere sau la ședința de judecată, cu condiția ca el să fie tratat „într-o manieră care țină cont de vârsta sa, maturitatea sa și de capacitățile sale pe plan intelectual și emoțional și cu condiția luării unor măsuri de natură a favoriza înțelegerea procedurii și participarea la aceasta” (a se vedea Hotărârea din 16 decembrie 1999, pronunțată în Cauza *T și V împotriva Regatului Unit* și Hotărârea din 15 iunie 2004, pronunțată în Cauza *S.C. împotriva Regatului Unit*).

8. **Judecătoria Iași — Secția penală** opinează că excepția de neconstituționalitate este întemeiată, deoarece regimul răspunderii penale a minorului reglementat de art. 113 și următoarele, titlul V „Minoritatea”, din Codul penal este același, indiferent de faptul că minorul a împlinit sau nu vârsta de 16 ani, singurul aspect distinct fiind acela că în cazul minorului între 14 și 16 ani trebuie dovedit că a săvârșit fapta cu discernământ, în timp ce minorul peste 16 ani este prezumat a avea discernământ.

9. De asemenea, la judecarea cauzei se citează părinții, tutorele, curatorul sau persoana în îngrijirea ori supravegherea căreia se află temporar minorul, indiferent dacă acesta a împlinit sau nu vârsta de 16 ani (art. 508 din Codul de procedură penală).

10. Judecătorul de cameră preliminară apreciază, astfel, că există o diferență de tratament juridic privitor la procedura audierii și confruntării în cazul minorului care a împlinit vârsta de 16 ani, că această diferență de tratament juridic privește numai etapa urmăririi penale (fază și ea a procesului penal), iar diferența de tratament nu are corespondent într-un regim juridic diferit al răspunderii penale a acestor categorii de minori.

11. În același timp, sintagma „dacă organul de urmărire penală consideră necesar” din cuprinsul art. 505 alin. (2) din

Codul de procedură penală, nefiind însoțită de criterii privind aprecierea caracterului necesar al citării persoanelor în îngrijirea cărora se află minorul, nu prezintă garanția evitării arbitrarului, organele de urmărire penală putând proceda discreționar, astfel încât norma de procedură în cauză este practic lipsită de sancțiune.

12. În concluzie, judecătorul de cameră preliminară apreciază că dispozițiile art. 505 alin. (2) din Codul de procedură penală nu corespund exigențelor art. 21 și 24 din Constituție, motiv pentru care, la orice ascultare sau confruntare a suspectului sau inculpatului minor, indiferent de vârsta acestuia, s-ar impune ca organul de urmărire penală să citeze părinții ori, după caz, tutorele, curatorul sau persoana în îngrijirea ori supravegherea căreia se află temporar minorul.

13. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

14. **Guvernul** apreciază că dispozițiile legale criticate sunt constituționale. Astfel, întrucât minorul are la vârsta de 16 ani discernământ, este firesc ca organul de urmărire penală să aprecieze, de la caz la caz, necesitatea citării părinților ori a tutorei, curatorului sau a persoanei în îngrijirea căreia se află temporar minorul, în situația audierii sau confruntării acestuia.

15. **Avocatul Poporului** apreciază că dispozițiile legale criticate sunt neconstituționale. Astfel, o componentă a garanțiilor unui proces echitabil este principiul egalității armelor și, în acest context, minoritatea și modul de urmărire și judecare a infractorilor minori reclamă **proceduri speciale menite să asigure un plus de garanții procesuale, care să își dovedească eficiența prin îmbinarea laturii represive cu latura educativă a procesului penal.**

16. Vârsta și discernământul reprezintă criteriile de distincție între minorii care răspund penal și cei care nu răspund penal, iar legiuitorul a împărțit vârsta minorității în trei perioade: până la 14 ani funcționează prezumția absolută de nevinovăție, între 14 și 16 ani funcționează prezumția relativă de nevinovăție, respectiv prezența sau absența discernământului în momentul comiterii faptei penale, iar peste 16 ani minorul răspunde penal. Chiar dacă, în această din urmă situație, persoana este prezumată relativ că are discernământ și a putut să își dea seama de gravitatea faptei pe care a comis-o și de urmările socialmente periculoase ale acesteia, **totuși legiuitorul consideră că această capacitate nu este deplin formată, fapt care justifică regimul sancționator diferit al faptelor penale comise de minori.**

17. În aceste condiții, prevederile art. 505 din Codul de procedură penală, statuând **reguli procedurale diferite în privința citării părinților ori a persoanelor în îngrijirea cărora se află minorul, după cum acesta a împlinit sau nu vârsta de 16 ani, instituie un tratament juridic diferit care nu răspunde exigențelor legale, sub aspectul protecției speciale acordate minorilor.**

18. De asemenea, lăsarea la aprecierea organului de urmărire penală a necesității citării acestor persoane, în cazul minorului care a împlinit 16 ani (considerat, potrivit legii penale, tot minor întrucât nu a împlinit vârsta majoratului — 18 ani), **nu asigură caracterul echitabil al procesului penal reglementat de art. 21 din Constituție, precum și de art. 8 din Codul de procedură penală, care obligă organele judiciare să desfășoare**

urmărirea penală și judecata cu respectarea garanțiilor și a drepturilor părților și ale subiecților procesuali.

19. Totodată, Avocatul Poporului consideră că se încalcă și dispozițiile art. 16 din Constituție, prin deturnarea reglementărilor legale de la scopul lor legitim, fiind încălcate drepturile procesuale ale suspectului/inculpatului minor care a împlinit vârsta de 16 ani, raportat la drepturile celui care nu a împlinit încă această vârstă.

20. Luând în considerare faptul că minorii (atât persoanele care nu au împlinit 16 ani, cât și cele cu vârsta cuprinsă între 16 și 18 ani) nu au avut încă timpul necesar asimilării adecvate a normelor morale, civice și juridice, astfel încât au nevoie de sprijinul familiei, se apreciază că tratamentul juridic diferit instituit de prevederile art. 505 alin. (2) din Codul de procedură penală nu se justifică.

21. În adoptarea reglementărilor în materie penală se impun a fi luate în considerare și prevederi ale documentelor internaționale privind minoritatea, sens în care art. 7.1 din Regulile și standardele minime ale Națiunilor Unite privind administrarea justiției pentru minori — Regulile de la Beijing prevede că „*Garanțiile fundamentale ale procedurii, așa cum ar fi prezumția de nevinovăție, dreptul de a fi informat asupra sarcinilor, dreptul de a tăcea, dreptul de a fi asistat, dreptul la prezența unui părinte sau tutore, dreptul de a interoga și de a confrunța martorii și dreptul la un grad dublu de jurisdicție, sunt asigurate în toate stadiile procedurii*”. De asemenea, potrivit art. 15.2 din același document, „*părinții sau tutorele pot participa la procedură și pot fi rugați de autoritatea competentă să o facă, în interesul minorului. Autoritatea competentă poate să le refuze această participare dacă aceasta are motive să creadă că excluderea acestora de la proces este în interesul minorului*”.

22. Din analiza acestor prevederi rezultă că, având în vedere interesul minorului, regula în materie ar trebui să fie posibilitatea acordată părinților sau tutorei de a participa la procedură, iar excepția — *refuzul autorității competente de a le permite accesul* — s-ar justifica numai atunci când există motive să se creadă că excluderea acestora de la proces este în interesul minorului.

23. Așa fiind, în opinia Avocatului Poporului, dispozițiile legale criticate nu preiau soluția prevăzută în art. 15.2 din Regulile și standardele minime ale Națiunilor Unite privind administrarea justiției pentru minori — Regulile de la Beijing, ci reglementează excepția, fără a răspunde exigențelor privitoare la protecția specială acordată minorilor care au comis fapte penale.

24. În concluzie, Avocatul Poporului apreciază că textul legal criticat este neconstituțional prin raportare la prevederile art. 16 și art. 21 alin. (3) din Constituție, precum și prin raportare la art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

25. **Președinții celor două Camere ale Parlamentului** nu au comunicat punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, punctele de vedere ale Guvernului și Avocatului Poporului, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile scrise depuse, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

26. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție,

precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

27. **Obiectul excepției de neconstituționalitate** îl constituie dispozițiile art. 505 alin. (2) din Codul de procedură penală cu denumirea marginală *Persoanele chemate la organul de urmărire penală*, care au următorul conținut: „(2) Când suspectul sau inculpatul este un minor care a împlinit 16 ani, citarea persoanelor prevăzute la alin. (1) se dispune numai dacă organul de urmărire penală consideră necesar.”

28. Autorul excepției de neconstituționalitate susține că dispozițiile legale criticate încalcă prevederile constituționale ale art. 21 referitor la *Accesul liber la justiție* și art. 24 referitor la *Dreptul la apărare*.

29. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea constată că în considerarea art. 49 din Legea fundamentală, în componența sa referitoare la minori, legiuitorul are obligația constituțională de a reglementa atât un regim juridic specific din punct de vedere substanțial în legătură cu răspunderea penală a minorilor, cât și o procedură specială de tragere la răspundere penală a acestora.

30. Reglementând răspunderea penală a minorului și limitele acestei răspunderi, **legiuitorul a împărțit, conform art. 113 din Codul penal, vârsta minorității în trei perioade distincte:**

a) **până la vârsta de 14 ani se aplică prezumția absolută a lipsei răspunderii penale**, minorul fiind considerat ca total lipsit de discernământ și incapabil de a înțelege gravitatea unei fapte prin care a încălcat legea, excluzând totodată, în mod absolut, posibilitatea ca acesta să cunoască prevederile legii penale;

b) în cazul în care minorul care a comis infracțiunea are **vârsta cuprinsă între 14 și 16 ani, se aplică prezumția relativă a lipsei răspunderii penale**, această prezumție fiind bazată pe un factor psihic, respectiv prezența sau absența discernământului în momentul comiterii infracțiunii. Prin *discernământ* se înțelege atât capacitatea mentală (psihică și intelectuală) a persoanei de a înțelege semnificația socială a faptelor pe care le săvârșește (urmările acesteia), cât și capacitatea de a-și manifesta voința neconstrânsă de a le săvârși. Cu privire la acest aspect trebuie arătat că pentru aceste categorii de minori expertiza este obligatorie, sens în care, potrivit art. 184 alin. (1) din Codul de procedură penală, în cazul infracțiunilor comise de minorii cu vârstă între 14 și 16 ani, se dispune efectuarea unei expertize medico-legale psihiatrice care va stabili existența sau inexistența **discernământului** în momentul comiterii faptei;

c) în cazul în care minorul care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală **are vârsta peste 16 ani, acesta răspunde penal**. Dar, chiar dacă această persoană este prezumată relativ că are discernământ și a putut să își dea seama de gravitatea faptei pe care a comis-o și de urmările socialmente periculoase ale acesteia, totuși legiuitorul consideră că această capacitate nu este pe deplin formată, **fapt care justifică regimul sancționator diferit al faptelor penale comise de minori**. În plus, potrivit art. 184 alin. (1) din Codul de procedură penală, atunci când organul de urmărire penală sau instanța **are o îndoială asupra discernământului suspectului ori inculpatului** (care poate fi și un minor care a împlinit vârsta de 16 ani) în momentul săvârșirii infracțiunii ce face obiectul acuzației, se dispune efectuarea unei expertize medico-legale psihiatrice. Deci, în această situație, efectuarea expertizei este la aprecierea organelor de urmărire penală sau a instanței de judecată.

31. Din analiza normelor juridice care reglementează limitele răspunderii penale a minorilor rezultă că **vârsta și discernământul** reprezintă criteriile de distingere dintre minorii care răspund penal și cei care nu răspund penal, în cazul în care au săvârșit fapte prevăzute de legea penală.

32. Minorii care nu răspund penal, dar săvârșesc fapte prevăzute de legea penală, cad sub incidența dispozițiilor prevăzute de Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 159 din 5 martie 2014, care reglementează protecția și promovarea drepturilor copilului. În capitolul V, intitulat *„Protecția copilului care a săvârșit o faptă penală și nu răspunde penal”*, se prevăd măsurile care pot fi luate de comisia pentru protecția copilului, respectiv plasamentul și supravegherea specializată.

33. În materia procedurii speciale aplicabile minorilor, noul Cod de procedură penală, în capitolul III din titlul IV al părții speciale, a reluat o mare parte a dispozițiilor Codul de procedură penală din 1968, însă textele privind procedura specială trebuie coroborate și completate cu cele care reglementează instituțiile din partea generală, precum și cu cele privind urmărirea penală și judecata din partea specială. Potrivit art. 504 din Codul de procedură penală, urmărirea și judecarea infracțiunilor săvârșite de minori, precum și punerea în executare a hotărârilor privitoare la aceștia se fac potrivit procedurii obișnuite, cu completările și derogările prevăzute în acest capitol și în secțiunea a 8-a a cap. I din titlul V al părții generale.

34. Reglementările penale a minorității îi corespunde și o reglementare procesual penală, prin instituirea unei proceduri speciale de urmărire și judecare a infractorilor minori. Aceste dispoziții speciale se justifică prin faptul că minorul nu are maturitatea psihică, dezvoltarea intelectuală și experiența necesară pentru folosirea eficientă a drepturilor procesuale acordate de lege.

35. Legiuitorul a urmărit, prin instituirea acestei proceduri, să asigure minorilor un plus de garanții procesuale care să își dovedească eficiența prin îmbinarea laturii represive cu latura educativă a procesului penal.

36. Codul de procedură penală conține dispoziții speciale aplicabile instrumentării cauzelor cu infractori minori. Astfel, în partea generală, titlul V, capitolul I, secțiunea a 8-a (art. 243 și 244), intitulată *„Dispoziții speciale privind măsurile preventive aplicate minorilor* (indiferent că au vârsta între 14 și 16 ani sau au împlinit 16 ani), se prevede că reținerea și arestarea preventivă pot fi dispuse față de un minor, în mod excepțional, numai dacă efectele pe care privarea de libertate le-ar avea asupra personalității și dezvoltării acestuia nu sunt disproporționate față de scopul urmărit prin luarea măsurii [art. 243 alin. (2) din Codul de procedură penală], la stabilirea duratei pentru care se ia măsura arestării preventive se are în vedere vârsta inculpatului de la data când se dispune asupra luării, prelungirii sau menținerii acestei măsuri [art. 243 alin. (3) din Codul de procedură penală], când s-a dispus reținerea sau arestarea preventivă a unui minor, încunoștințarea prevăzută la art. 210 și 228 se face, în mod obligatoriu, și către reprezentantul legal al acestuia sau, după caz, către persoana în îngrijirea ori supravegherea căreia se află minorul [art. 243 alin. (4) din Codul de procedură penală], regimul special de detenție al minorilor se stabilește în raport cu particularitățile vârstei, astfel încât măsurile preventive luate față de aceștia să nu prejudicieze dezvoltarea lor fizică, psihică sau morală (art. 244 din Codul de procedură penală).

37. În capitolul III din titlul IV al părții speciale a Codului de procedură penală este reglementată procedura în cauzele cu infractori minori (art. 504—520), sens în care, potrivit art. 505 alin. (1) din Codul de procedură penală, când suspectul ori inculpatul este un minor **care nu a împlinit 16 ani, la orice ascultare sau confruntare** a minorului, organul de urmărire penală citează părinții acestuia ori, după caz, **pe tutore, curator sau persoana în îngrijirea ori supravegherea căreia se află temporar minorul**, precum și **direcția generală de asistență socială și protecție a copilului** din localitatea unde se desfășoară audierea.

38. Spre deosebire de art. 505 alin. (1) din Codul de procedură penală, potrivit alin. (2) al aceluiași articol, când suspectul sau inculpatul este un minor care a împlinit 16 ani, citarea persoanelor prevăzute la alin. (1) se dispune **numai dacă organul de urmărire penală consideră necesar**.

39. Curtea constată că o astfel de reglementare diferențiată a regimului juridic al minorului care a împlinit vârsta de 16 ani nu își găsește justificare în nicio rațiune obiectivă și rezonabilă, cu atât mai mult cu cât, potrivit art. 114 din Codul penal, toți minorii cu vârsta cuprinsă între 14 și 18 ani, ca o consecință a răspunderii penale, sunt supuși unor măsuri educative. În acest sens, în jurisprudența sa, Curtea a reținut că nesocotirea principiului egalității în drepturi are drept consecință neconstituționalitatea privilegiului sau a discriminării care a determinat, din punct de vedere normativ, încălcarea principiului și că **discriminarea se bazează pe noțiunea de excludere de la un drept** (Decizia Curții Constituționale nr. 62 din 21 octombrie 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 49 din 25 februarie 1994), iar **remediul constituțional specific**, în cazul constatării neconstituționalității discriminării, **il reprezintă acordarea sau accesul la beneficiul dreptului** (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 685 din 28 iunie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 470 din 11 iulie 2012, Decizia nr. 164 din 12 martie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 296 din 23 mai 2013, sau Decizia nr. 681 din 13 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 889 din 8 decembrie 2014). În schimb, **privilegiul se definește ca un avantaj sau o favoare nejustificată** acordată unei persoane/categorii de persoane; în acest caz, **neconstituționalitatea privilegiului nu echivalează cu acordarea beneficiului acestuia tuturor persoanelor/categoriilor de persoane, ci cu eliminarea sa, respectiv cu eliminarea privilegiului nejustificat acordat**. Așadar, sintagma „fără privilegii și fără discriminări” din cuprinsul art. 16 alin. (1) din Constituție privește două ipoteze normative distincte, iar incidența uneia sau alteia dintre acestea implică, în mod necesar, sancțiuni de drept constituțional diferite, astfel cum s-a arătat mai sus.

40. Or, în cauza de față, Curtea constată existența unei **discriminări** a suspectilor/inculpaților minori care au împlinit vârsta de 16 ani față de suspectii/inculpații minori care nu au împlinit încă această vârstă. Având în vedere natura măsurii procesuale în discuție, Curtea reține că legiuitorul a apelat, în mod eronat, la distincția realizată în art. 505 alin. (2) din Codul de procedură penală, prin aplicarea unui criteriu ce ține de vârsta de la care minorul răspunde penal, potrivit art. 113 alin. (3) din Codul penal. Din contră, în această ipoteză normativă supusă controlului de constituționalitate primează calitatea de minor a persoanei, criteriul de vârstă antereferit fiind unul secundar, care nu poate prevala în raport cu obligația de ocrotire

și protecție pe care statul este dator să o asigure minorilor în temeiul art. 49 din Constituție. Prin urmare, legiuitorul trebuie să acorde minorilor, indiferent de vârsta pe care aceștia o au în cursul minorității, aceleași garanții procesuale în privința ascultării și/sau confruntării realizate de organele de urmărire penală. De aceea, Curtea reține că dispozițiile legale criticate discriminează minorul cu vârsta de peste 16 ani, acesta fiind exclus de la dreptul de a fi asistat, la orice ascultare sau confruntare, de persoanele prevăzute la art. 505 alin. (1) din Codul de procedură penală. Neconstituționalitatea discriminării astfel constatate are drept rezultat accesul minorilor la măsura de ocrotire și protecție prevăzută de art. 505 alin. (1) din Codul de procedură penală, indiferent de vârstă.

41. Necesitatea reglementării criticate nu își găsește nicio justificare, deoarece **în faza de judecată**, potrivit art. 508 alin. (1) și (2) din Codul de procedură penală, la judecarea cauzei se citează serviciul de probațiune, părinții minorului sau, după caz, tutorele, curatorul ori persoana în îngrijirea sau supravegherea căreia se află temporar minorul, sens în care acestea au dreptul și îndatorirea să dea lămuriri, să formuleze cereri și să prezinte propuneri în privința măsurilor ce ar urma să fie luate. Totodată, reglementarea specială a unei proceduri privitoare la minori **trebuie să aibă caracter unitar, caracter care își găsește rațiunea în faptul că minorul se află într-o situație de vădită vulnerabilitate**, cu atât mai mult cu cât atunci când ascultarea și confruntarea se fac la sediul organului de urmărire penală, acestea capătă un grad de oficialitate cu care minorul nu este obișnuit, fapt ce ar putea influența negativ calitatea declarațiilor. De asemenea, dispozițiile art. 107—110 referitoare la audierea suspectului/inculpatului, precum și cele ale art. 131 referitoare la confruntare din Codul de procedură penală îl obligă pe minor la respectarea anumitor proceduri și îi conferă anumite drepturi (poate refuza să semneze declarația dacă nu este de acord cu cele consemnate, o poate rectifica sau completa). Or, prezența persoanelor mai sus menționate contribuie atât la respectarea drepturilor stabilite de lege, cât și a drepturilor sale constituționale reflectate în art. 21 și art. 24 din Constituție.

42. Totodată, Curtea constată că, potrivit dispozițiilor art. 505 alin. (2) din Codul de procedură penală, citarea persoanelor prevăzute la alin. (1) se dispune **numai dacă organul de urmărire penală consideră necesar**. Or, **nu poate fi pus semnul egalității între oportunitatea sau necesitatea citării, apreciată unilateral de organul de urmărire penală, și interesul superior al minorului**. Reglementările internaționale în materie consacră un deziderat referitor la interesul superior al copilului **care trebuie să prevaleze întotdeauna**, sens în care, potrivit art. 3 din Convenția cu privire la drepturile copilului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989 și ratificată prin Legea nr. 18/1990, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 314 din 13 iunie 2001, **„În toate acțiunile care privesc copiii, întreprinse de instituțiile de asistență socială publice sau private, de instanțele judecătorești, autoritățile administrative sau de organele legislative, interesele copilului vor prevala”**. Totodată, potrivit art. 40 din aceeași convenție, statele părți recunosc oricărui copil bănuț, acuzat sau cu privire la care s-a dovedit că a comis o încălcare a legii penale dreptul la un tratament conform cu simțul demnității și al valorii personale, scop în care copilului trebuie să i se acorde dreptul de a fi informat în cel mai scurt termen și direct despre acuzațiile care i se aduc sau, dacă este cazul, **prin intermediul părinților săi sau al reprezentanților legali și de a beneficia de asistență**

juridică sau de orice alt fel de asistență corespunzătoare, în vederea formulării și susținerii apărărilor sale. Prin urmare, faptul că, potrivit art. 90 lit. a) din Codul de procedură penală, minorul care răspunde penal, indiferent de vârstă, beneficiază de asistență juridică obligatorie, nu este de natură a complini dreptul acestuia, în pofida faptului că a împlinit vârsta de 16 ani, de a fi confruntat sau audiat în faza de urmărire penală, asemenea minorului cu vârsta între 14 și 16 ani, în prezența părinților, a bunicilor sau a oricărei alte persoane în îngrijirea căreia se află minorul, prilej cu care i se aduc la cunoștință și drepturile procesuale de care se bucură, părinții fiind singurii care pot decide dacă înțeleg sau nu să apeleze la serviciile unui apărător ales.

43. Tot astfel, **Directiva (UE) 2016/800 a Consiliului Uniunii Europene privind garanțiile procedurale pentru copiii care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale**, publicată în Jurnalul Oficial nr. L132 din 21 mai 2016, urmărește instituirea unor **norme minime comune** în scopul de a stabili garanții procedurale prin care să se asigure că toți copiii, **care înseamnă persoane cu vârsta mai mică de 18 ani**, și care sunt persoane suspectate sau acuzate în proceduri penale, sunt în măsură să înțeleagă și să urmeze procedurile respective și să își exercite dreptul la un proces echitabil — a se vedea considerentele (1) și (2) ale preambulului directivei. În acest sens, au fost instituite noi garanții complementare cu privire la informațiile care trebuie să fie furnizate copiilor și titularului răspunderii părintești, pentru a se lua în considerare nevoile și vulnerabilitățile specifice copiilor — considerentul (18) al preambulului directivei. Așa fiind, directiva instituie dreptul copilului ca titularul răspunderii părintești să fie informat, sens în care acestuia din urmă i se furnizează, cât mai curând posibil, informațiile pe care copilul are dreptul să le primească în conformitate cu art. 4, potrivit căruia, între altele, minorul are dreptul de a fi însoțit de titularul răspunderii părintești în timpul diferitelor etape ale procedurii, altele decât ședințele de judecată — a se vedea art. 5 și art. 4 alin. (1) pct. (iv). De aceea, „În conformitate cu prezenta directivă, **copiii ar trebui să aibă dreptul de a fi însoțiți de titularul răspunderii părintești și în alte etape ale procedurii în care sunt**

prezenți, de exemplu în cursul interogărilor efectuate de poliție” — a se vedea considerentul (59) al preambulului directivei.

44. Pentru considerentele de mai sus, Curtea constată că dispozițiile art. 505 alin. (2) din Codul de procedură penală **sunt neconstituționale**.

45. Totodată, Curtea constată că dispozițiile art. 505 alin. (2) din Codul de procedură penală, în mod necesar și evident, nu pot fi dissociate de prevederile art. 505 alin. (1) din același cod. Având în vedere art. 31 alin. (2) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, care prevede că, „*În caz de admitere a excepției, Curtea se va pronunța și asupra constituționalității altor prevederi din actul atacat, de care, în mod necesar și evident, nu pot fi dissociate prevederile menționate în sesizare*”, pentru argumentele mai sus arătate, Curtea își va extinde controlul și asupra soluției legislative consacrate în art. 505 alin. (1) din Codul de procedură penală.

46. Având în vedere observațiile de mai sus, potrivit cărora, pentru respectarea prevederilor constituționale ale art. 16, 21 și 24, la orice ascultare sau confruntare a minorului care are vârsta între 14 și 18 ani este necesară citarea părinților acestuia ori, după caz, a tutorelui, curatorului sau persoanei în îngrijirea ori supravegherea căreia se află temporar minorul, precum și a direcției generale de asistență socială și protecție a copilului din localitatea unde se desfășoară audierea, Curtea constată că, pentru restabilirea stării de constituționalitate, se impune **constatarea ca neconstituțională și a sintagmei „care nu a împlinit 16 ani” din cuprinsul art. 505 alin. (1) din Codul de procedură penală**.

47. În concluzie, Curtea constată că, în toate cauzele cu infractori minori, regula instituită în art. 505 alin. (1) din Codul de procedură penală este aceea a citării persoanelor expres nominalizate și că, numai în mod excepțional, se poate deroga de la această regulă, dacă ar fi contrară interesului superior al copilului sau ar periclita, în mod substanțial, pe baza unor circumstanțe obiective, procedurile penale.

48. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, al art. 1—3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Marius-Iulian Druțu în Dosarul nr. 22.750/245/2016/a1 al Judecătoriei Iași — Secția penală și constată că dispozițiile art. 505 alin. (2) din Codul de procedură penală, precum și sintagma „care nu a împlinit 16 ani” din cuprinsul art. 505 alin. (1) din Codul de procedură sunt neconstituționale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Judecătoriei Iași — Secția penală și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 6 martie 2018.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE
prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Magistrat-asistent,
Afrodita Laura Tutunaru